

УДК 811.112.2'373.21:82-32

Волошук В. І.

канд. філол. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ ТОПОНІМІВ В СТИСЛОМУ НІМЕЦЬКОМУ ОПОВІДАННІ

Географічні назви є невід'ємним компонентом сучасного інформаційного простору, адже важко переоцінити роль і значення топонімів як точних орієнтирів на місцевості. Топоніми в німецькій малій прозі створюють художній контекст, більшість з них несуть експресивне та стилістичне навантаження та віддзеркалюють просторову доміанту художнього твору. Образно-асоціативна природа географічних назв лежить в основі їхнього багатого стилістичного потенціалу. Завдяки стилістичному потенціалу топонімічних назв, автор збагачує художнє мовлення, наснажує рядки творів виразністю, експресією, доносить до читача ідею творів, висловлює своє бачення навколишнього світу, можливо навіть, проявляє фантазію щодо мандрівок.

Проаналізувавши фактичний матеріал, можна стверджувати, що топонімікон коротких німецьких оповідань є реальними географічними назвами без новотворень авторів. У досліджуваних стислих німецьких оповіданнях функціонують різні види топонімів. У відсотковому співвідношенні: астіоніми – 50 %, адміністративні хороніми – 18 %, хороніми – 10 %, гідроніми – 7 %, урбаноніми – 6 %, макротопоніми – 4 %, інсулоніми – 3 %, мікротопоніми – 2 %.

Топоніми в текстах оповідань виконують різні стильові функції. І перша з них – узагальнено-символічна. Слідом за Т. М. Можаровою [1, с. 16] під

узагальнено-символічною функцією розуміється використання топоніма з метою конкретизованого висловлювання, будь-якого узагальненого поняття.

*Sie denkt an **Rom** [2, с. 41]. – Вона думає про **Рим**.*

Астіонім *Рим* виступає символом спасіння душі та мрії, бо головна героїня оповідання дуже тендітна, вродлива дівчина, котра стежить за останніми тенденціями сучасного світу. Вона мріє відвідати Рим та фотографувати всі місця, але вона залежна від «пігулок щастя» – аспірину. Тому мрія побачити Рим для дівчини нездійснена.

*Wie pausenlos lustig ist das alles und kostet war, so gedrängt alles, hier **das Südseeparadis**, bunt wie ein Faschingslokal, und dort schon, ein Sprung nur, das steile Minarett und der bollernde Planwagen für die kleine Prarie! [3, с. 49].*

Гідронім *Південне море* – назва Тихого океану, дуже емоційно описується автором, порівнюється його яскравість з барвистим карнавальним кафе. В оригіналі використана назва *das Südseeparadis*, у перекладі «рай Південного моря», автор навмисно не вжив тривіальну назву Тихого океану для підсилення яскравого символізму неземного куточка.

Не менш важливою для топонімів є емоційно-експресивна функція, коли топоніми вказують на вираз емоцій, оцінки емоційного стану героя або автора. Як вважав В. М. Калінкін, топоніми, які мають емоціонально-експресивний потенціал, беруть участь у формуванні аксіології образів і створюють загальний емоційний колорит твору [4, с. 98].

*Daß Hitler die ihm aufgetragenen Arbeiten zur Zufriedenheit seiner großen Geldgeber ausführte, blieb nicht ohne Folgen für Friedrich B., Inhaber einer Fleischerei in **S. in Mecklenburg** [2, с. 14].*

Іронічний підтекст має вживання невідомого астроніма *C.* у регіоні *Мекленбург*, адже мається на увазі що, щоб не діялось в Німеччині за часів правління Гітлера, все одно кожен постраждає від його будь-яких дій. Будь-яке містечко могло бути на його місці в оповіданні. Саме іронія зумовила емоційність топоніма.

*Ich lebe in der **Bundesrepublik**. Lebe ich im Paradies? [3, с. 42]. – Я живу у ФРН. Чи живу я в раю?*

Спочатку автор вводить читача в оману, описуючи яке прекрасне життя у ФРН. Але сатиричне питання Вольфганга Коєппена «Чи живу я у раю?» ставить усе на свої місця.

Однією з головних функцій топонімів є ідентифікація іменованих об'єктів серед інших [4, с. 13]. Ця думка слушна і для малої німецької прози. Виконуючи головним чином номінативну (ідентифікаційну) функцію, топонім, дістає соціальне навантаження, оскільки вводить у текст соціально значущий денотат:

Da gab es den Bäckermeister Alwin, der eines Morgens nicht mehr in seine Backstube kam, seine Frau Myriam verließ und nach Mexiko auswanderte. Schließlich gehörten ihm zwölf Papierfabriken in ganz Lateinamerika [2, с. 117].

Використання хоронімів *Латинська Америка, Мексика* є свідомством того, що для героя оповідання кар'єра дорожча ніж родина. Він переніс свій бізнес у недостатньо розвинуті країни, але таки добився величезних успіхів.

Отже, в німецькій малій прозі найчастіше вживаються топоніми наступних видів: хороніми, адміністративні хороніми, ойконіми та гідроніми. Важливішим фактом є те, що весь топонімікон, що функціонує у німецьких коротких оповіданнях, представлений реальними географічними назвами. Стилiстичні функції саме у малій німецькій прозі відрізняється від їх розподілу у великій прозі. Домінуючою стилістичною функцією є ідентифікаційна функція, вона чітко локалізує та виокремлює топоніми. Стилiстично марковані топоніми здебільшого виконують символічну та фонову функції. Образні значення топонімів ускладнюються тим, що вони переплітаються у творах, що вимагає від читача дослідницької роботи та широкої ерудиції для сприйняття образної символіки топонімів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Можарова, Т. М. Головні тенденції використання топонімів у поетичному мовленні та їхні стилістичні функції(на матеріалі поезій І. Драча) / Т. М. Можарова // Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського. – Кременчук : КДПУ, 2008. – № 5 (52). – Ч. 2. – С. 184–197.
2. Texte und Materialien für den Unterricht. Deutsche Kürzestgeschichten / hrsg. : Christine Hummel. Stuttgart : Reclams Universal Bibliothek, 2010. – 36 S.
3. Krauss, H. Vom Nullpunkt zur Wende. / H. Krauss. – Essen : Klartext, 1999. – 340 S.
4. Калінкін, В. М. Поетика оніма. / В. М. Калінкін. – Дніпропетровськ : Юго-Восток, 1999. – 408 с.